

Raadsvoorstel 94 Vergadering 28 november 2017

Gemeenteraad

Onderwerp : Evaluatie (2017) en voorstel (2018 en verder) eigen bijdrage Wmo
B&W vergadering : 7 november 2017
Dienst / afdeling : PSD.OSD

Aan de gemeenteraad,

Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2016 diende uw gemeenteraad een motie in voor de tegemoetkoming van inwoners met een eigen bijdrage Wmo. Begin dit jaar besloot u tot een verlaging door ophoging van de inkomensgrens met 25%.

Deze tijdelijke lokale maatregel is aanvullend op landelijke maatregelen voor tegemoetkoming van de eigen bijdrage Wmo, die vanaf begin dit jaar zijn doorgevoerd en waarvoor onze gemeente een vergoeding van ongeveer €280.000 ontvangt (zie raadsbesluit 11-2017).

Het doel van de lokale maatregel was om met name de inkomens vanaf de norm van het minimabeleid tot de middeninkomens extra tegemoet te komen. Het rijk compenseerde met haar huidige maatregel verhoudingsgewijs de hogere inkomens al meer. Inwoners met een inkomen tot de norm van het minimabeleid (Helmondse minima) betalen al enkel jaren géén eigen bijdrage Wmo. De vaste eigen bijdrage (van €17,50) van deze groep betalen we vanuit het budget voor het minimabeleid.

Uw raad verzocht het college om de tijdelijke lokale maatregel te evalueren en eind dit jaar de evaluatie en een voorstel voor 2018 en verder voor te leggen. De commissie Maatschappij verzocht daarnaast te kijken naar de meerwaarde van een hardheidsclausule om individuele schrijnende situaties te voorkomen.

In voorliggend voorstel geven we invulling aan uw verzoek.

Zeer recent kondigde het rijk nieuwe aanvullende landelijke maatregelen aan ter compensatie van inwoners met een eigen bijdrage Wmo (regeerakkoord 2017). Het rijk heeft het voornemen om het inkomensafhankelijke deel van de eigen bijdrage volledig te schrappen.

Beleidsmatige context

Van oorsprong vragen rijk en gemeenten een eigen bijdrage Wmo aan inwoners die gebruik maken van Wmo voorzieningen. Voor het vragen van en bijdrage van inwoners die gebruik maken van Wmo voorzieningen zijn verschillende redenen zoals:

1. Duidelijk maken aan klanten dat ondersteuning geld kost.
2. De klant bewust laten afwegen of de ondersteuning daadwerkelijk nodig is d.m.v. een financiële prikkel.
3. De opbrengsten van de eigen bijdrage zijn nodig om de ondersteuning betaalbaar te houden voor de gemeente.

Het staat gemeenten vrij om eigen lokale keuzes te maken in de hoogte van de op te leggen eigen bijdrage afhankelijk van persoonlijke omstandigheden en het voorzieningengebruik.

Beoogd effect en/of resultaat

Met de motie eigen bijdrage Wmo en lokale maatregelen in 2017 beoogde uw raad inwoners die een eigen bijdrage Wmo betalen (verder) tegemoet te komen.

Op basis van de uitkomsten uit de evaluatie (zie bijlage), de aangekondigde nieuwe maatregel van het rijk en de verwachte financiële ontwikkelingen de komende jaren, stellen we het volgende voor:

- Continueren huidige maatregel (verhoging inkomensgrens met 25%). Na inwerkingtreding van de nieuwe landelijke regeling vervalt dit inkomensafhankelijke deel vanzelf voor de inwoners die nu nog naast de vaste eigen bijdrage een inkomensafhankelijke eigen bijdrage betalen (30% klanten);
- De effecten van de uiteindelijke nieuwe landelijke maatregel voor inwoners én de ontwikkelingen in het klantenbestand van individuele Wmo voorzieningen (met eigen bijdrageplicht) en de kosten ervan te monitoren en afhankelijk van de ervaringen medio 2018 eventuele aanvullende maatregelen te treffen.

Argumenten

Uitkomsten evaluatie:

In de bijlage treft u de evaluatie van de huidige maatregel aan. In de evaluatie zijn de effecten van de landelijke maatregelen en de lokale maatregel meegenomen.

Samengevat zijn de uitkomsten van de evaluatie als volgt:

1. Het beoogde doel van uw raad is gerealiseerd;
 - a. Door de lokale maatregel (in evaluatie 'Helmond maatregel') betalen onze klanten een lagere eigen bijdrage Wmo. We compenseren klanten vanaf de norm voor de Helmondse minima tot modaal relatief gezien meer dan inwoners met een hoger inkomen. Het rijk compenseerde deze hogere inkomens al relatief meer;
 - b. 50% van de klanten met een eigen bijdrage compenseren we volledig op basis van het minimabeleid (nul-factuur), 20% van de klanten betaalt momenteel enkel de vaste eigen bijdrage (van €17,50) en 30% betaalt ook een inkomensafhankelijke bijdrage, die momenteel lager (tot gemiddeld € 31,- minder per zorgperiode) uitvalt;
2. Met de lokale maatregel blijven we binnen de financiële kaders die uw raad in het raadsbesluit heeft vastgesteld (€ 250.000,-). De kosten van de lokale maatregel zijn € 240.000,-.

In de bijgevoegde evaluatie zijn de effecten nader uitgewerkt. De huidige regeling is ook voor individuele inwoners een succes, zo blijkt bijvoorbeeld uit een positieve mail van een inwoner die de gevolgen voor haar verwoordt:

'Afgelopen jaar besloot gemeente Helmond een proef te doen met mindere eigen bijdrages van de WMO. Toen ik die bewuste brief met de berekening vorig jaar zag waren er tranen. Niet van verdriet maar van geluk. Tot dat moment ging er 2/3 naar de eigen bijdragen elke maand weer. Het was dan ook een hele puzzel elke maand hoe rond te komen. Iets extra's zat er niet in en daarmee bedoel ik zeker geen vakantie maar bv een nieuwe jas of wat er ook soms nodig is. [...]. Door de proef van de gemeente Helmond heb ik voor het eerst in jaren een beetje ademruimte gehad en minder wakker gelegen. Ik hoop dan ook met heel mijn hart dat de gemeenteraad dit in heroverweging neemt en niet weer volgend jaar de hoge eigen bijdrages gaat vragen'.

Hardheidsclausule:

Wmo-consulenten bespreken bij een aanvraag voor een Wmo-voorziening altijd de eigen bijdrage. Bij de uitvoeringsorganisatie zijn géén schrijvende situaties bekend waardoor als gevolg van bijzondere omstandigheden de eigen bijdrage relatief gezien heel erg hoog uitvalt. Voorbeelden van bijzondere omstandigheden zijn recente wijzigingen in inkomen of huishoudsamenstelling (zoals echtscheiding) en niet geregistreerde schulden bij derden.

Wmo-consulenten werken altijd vanuit de bedoeling. Indien bijzondere omstandigheden zich wél voordoen kijken ze welke mogelijkheden er zijn voor het bieden van maatwerk en compensatie. De huidige regelgeving in de Wmo en de Algemene wet bestuursrecht bieden daarvoor de mogelijkheden.

Een eventuele hardheidsclausule op de inning van de eigen bijdrage Wmo heeft derhalve weinig toegevoegde waarde. Dit leidt enkel tot meer regels.

Stand van zaken financiën Wmo:

De mogelijkheden rond de tegemoetkoming aan inwoners worden mede bepaald door de financiële ruimte. Daarnaast spelen recente landelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op 2018 en verder.

Op de post individuele voorzieningen Wmo is momenteel sprake van een overschot. In de begroting 2018 is vermeld dat er de komende jaren sprake is van inhoudelijke en financiële onzekerheden. 'De opgebouwde reserves bieden voorsnog ruimte om de komende jaren de taken en transformatie uit te voeren voor de gemeente Helmond. [...] Voor tegenvallers van structurele aard moeten we maatregelen nemen. Hiervoor is de algemene reserve Sociaal Domein niet afdoende, maar vooral bedoeld voor het opvangen van schommelingen op de kortere termijn. Daarnaast wordt in 2018 een nieuw contract Wmo-hulpmiddelen afgesloten. Het vorige contract dat tot en met 2017 geldend is, is prijstechnisch zeer gunstig afgesloten ten tijde van een "vecht-markt". De jaarlijkse kosten voor Wmo-hulpmiddelen zullen naar verwachting gaan stijgen, maar het plan is om met het instellen van een plafondprijs het budgettaire risico te mitigeren. Vanwege de onzekerheden nemen we dit risico niet mee in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. In de algemene reserve Sociaal Domein zit €18,6 miljoen per 31 december 2016. In de komende jaren onttrekken we daar nog bedragen aan i.v.m. de transformatie en eerdere besluitvorming. Echter, de ondergrens van €8 miljoen is bepaald. Het restrisico bepalen we daarom voorsnog op nihil.

Naast bovenstaande aanbesteding hulpmiddelen spelen de volgende factoren een rol in de kostenontwikkeling Wmo in de komende jaren:

- toename klantenbestand op verschillende Wmo voorzieningen vanwege vergrijzing en verdere extramuralisering;
- toename in het aantal indicaties Wmo begeleiding;
- extra investering in HO door de grote servicebeurt;
- de mogelijke gevolgen van keuzes van de provincie als openbaar vervoer autoriteit met betrekking tot Bravoflex in relatie tot het doelgroepenvervoer.

De exacte te verwachten kostenontwikkeling is op voorhand niet aan te geven. De feitelijke ontwikkelingen in het klantenbestand en de kosten van de verstrekte Wmo-voorzieningen monitoren we (met het financieel dashboard Sociaal domein).

Nieuwe maatregel rijk (regeerakkoord 2017):

Het rijk kondigde in het regeerakkoord 2017 aan een extra maatregel te treffen om inwoners met een eigen bijdrage Wmo te compenseren. Het rijk heeft het voornemen om het inkomensafhankelijke deel van de eigen bijdrage vanaf 2019 te schrappen.

Het rijk beoogt hiermee om stapelingseffecten met het eigen risico van de Zorgverzekeringswet en de eigen bijdrage voor de Wet langdurige zorg tegen te gaan. 'Om deze stapeling van eigen betalingen tegen te gaan, komt er een abonnementstarief van €17,50 per vier weken (zorgperiode) voor huishoudens die gebruikmaken van de Wmo-voorzieningen. Doordat de eigen bijdragen niet langer afhankelijk zijn van gebruik, inkomen, vermogen en huishoudsamenstelling, kunnen uitvoeringskosten en administratieve lasten fors omlaag'.

Het rijk compenseert gemeenten om deze vereenvoudiging en verlaging te financieren door landelijk € 145 miljoen beschikbaar te stellen. Het is de vraag of deze compensatie volstaat voor de feitelijke misgelopen inkomsten van gemeenten. Een doorrekening van het regeerakkoord laat zien dat de kosten voor gemeenten mogelijk veel hoger uitkomen, te weten € 290 miljoen (zie berichtgeving op 7 november van de VNG: <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/financien-wmo/nieuws/abonnementstarief-wmo-jaagt-gemeenten-op-extra-kosten>).

De verwachting is dat het rijk in de december- of meicirculaire gemeenten nader informeert over de inhoud van dit voorstel en de feitelijke compensatie. We adviseren dan ook om de decembercirculaire af te wachten. Mocht daarin blijken dat er extra middelen aan Helmond zijn toegekend, te bezien wat de mogelijkheden zijn voor eventuele aanvullende maatregelen op ons huidige lokale beleid. Ons college zal dit dan terug koppelen aan uw raad.

Kanttekeningen

Zie onder argumenten en middelen

Middelen

Voor de huidige landelijke en lokale maatregelen is voldoende financiële ruimte beschikbaar om de kosten te dekken (ongeveer € 280.000,- versus € 250.000,-). Door de nieuwe landelijke maatregel van het schrappen van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo lopen we naar verwachting € 230.000,- aan inkomsten eigen bijdrage mis. Het rijk compenseert echter onze gemeente hiervoor (en stelt landelijk € 145 miljoen beschikbaar).

Bovenstaande compensatie en beschikbare middelen zijn bedoeld om de netto-kosten van de maatregelen op te vangen, te weten de inkomsten uit de eigen bijdrage die we mislopen. Eventuele wijzigingen in het aanvragen en gebruik van Wmo-voorzieningen als gevolg van de maatregelen zijn hierin niet meegenomen. Deze zijn echter ook moeilijk op voorhand te voorspellen.

De verwachting is dat de huidige ruimte op de post individuele voorzieningen Wmo de komende jaren zal omslaan in een evenwicht en vervolgens tekort (zie onder toelichting bij stand van zaken financiën Wmo). Vanuit financieel oogpunt adviseren we derhalve om vast te houden aan de huidige maatregel.

We monitoren de ontwikkelingen in voorzieningengebruik en de kosten aandachtig. Periodiek bekijken we de feitelijke uitgaven en houden de maatregelen tegen het licht. Medio 2018 komt ons college bij uw raad terug om de ervaringen te delen en eventuele aanvullende lokale maatregelen voor te stellen.

We stellen u voor te besluiten conform bijgaand concept besluit.
Het advies van de commissie Maatschappij zal, na ontvangst, voor u ter inzage worden gelegd.

Burgemeester en wethouders van Helmond
de burgemeester
mevr. P.J.M.G. Blanksma - van den Heuvel

de secretaris
mr. drs. A.P.M. ter Voert

Bijlage:

- evaluatie eigen bijdrage Wmo

Raadsbesluit 94
Vergadering 28 november 2017

Gemeenteraad

De raad van de gemeente Helmond;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 november 2017;
gelet op de bepalingen van de Gemeentewet;

besluit:

1. de huidige lokale maatregel te continueren, te weten tegemoetkoming eigen bijdrage Wmo door het instrument van ophoging van de inkomensgrens van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage met 25% (raadsbesluit 11-2017);
2. de ontwikkelingen in het klantenbestand van individuele Wmo-voorzieningen (met eigen bijdrageplicht) en de kosten ervan te monitoren en afhankelijk van de ervaringen eind 2018 eventuele aanvullende maatregelen te treffen.
3. berichtgeving over de uitwerking van de nieuwe aangekondigde rijksmaatregel compensatie eigen bijdrage Wmo (zie regeerakkoord 2017) in de decembercirculaire af te wachten. Mocht daarin blijken dat er extra middelen aan Helmond zijn toegekend, te bezien wat de mogelijkheden zijn voor eventuele aanvullende maatregelen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 28 november 2017.

De raad voornoemd,
de voorzitter,

de griffier,